

УДК 327.075.8

В. Ніконенко

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

АГРЕСІЯ І МІЖДЕРЖАВНІ ВІДНОСИНИ

Серед актуальних і нерозв'язаних завдань, з якими ввійшло міжнародне співтовариство в третє тисячоліття, особливо важливим є вироблення дієвого механізму недопущення такого ганебного явища у відносинах між державами, яким є агресія. Здавалось би, що ця проблема в умовах глобалізації і високих технологій має всі реальні шанси бути розв'язаною, залишивши про себе слід лише в пам'яті людства, як це сталося із рабством, колоніалізмом, тощо. Проте реальність виявилась іншою – агресивні акції продовжують спалахувати, сіючи смерть і руйнації, породжуючи міжнародну напруженість у різних регіонах земної кулі.

Звичайно, спроби поставити агресивну війну, як засіб політики поза, законом робилися. Але лише в середині ХХ століття у зв'язку з появою ядерної зброї і докорінними змінами, що відбулися в світі після другої світової війни, змусили світову громадськість і політичне керівництво найвпливовіших держав світу визнати згубність використання агресії для розв'язання міжнародних конфліктів. На різних організаційних рівнях (ООН, ОБСЄ і т.д.) у світовій політиці почали формуватись якісно нові принципи міжнародних відносин, в яких передбачається відмова держав від застосування зброї.

Проте, як свідчить вже навіть новітня історія, далеко не всі держави дотримуються згаданих вимог. Особливо це стосується США та НАТО, які, не рахуючись з нормами міжнародного права та громадською думкою, неодноразово здійснювали збройні напади на суверенні держави (Югославію, Ірак, Лівію та ін.). Підставою для таких акцій нерідко виступала необхідність захисту "національних" чи "життєвих" інтересів, зоною оголошується будь-яка територія земної кулі. Часто виправдання своїм агресивним діям знаходять в морально-правовій площині – порушенні прав і свобод людини, переслідуванні опозиції, дисидентів, узурпації влади і встановленні диктаторського режиму у тій чи іншій країні, необхідності демократичної трансформації суспільства тощо.

При всій важливості проблеми гарантування прав людини, не слід використовувати її як привід для втручання у внутрішні справи інших держав та ігнорування їхнього суверенітету. Адже існує фундаментальне положення ООН про те, що будь-яка держава, яка входить до цієї організації, відмовляється від права нападати на інші держави. Інші ж держави, безвідносно до того, який в них режим і які в них існують проблеми з опозицією чи національними меншинами, на них не нападуть. Тобто внутрішні аспекти життя країни, по визначенню, не можуть бути підставою для нападу на неї. Закон, який забороняє агресію, має універсальний характер, захищаючи від нападу і "добрі" і "погані" держави. Тому все, що відбувається всередині країни, це справа лише влади і народу цієї країни.

Дієвим засобом проти агресії може стати створення всеохоплюючої системи міжнародної безпеки, яка б гарантувала невтручання у внутрішні справи інших держав і незастосування збройного насильства. Нормативно-правові та організаційні можливості для цього є вже нині, хоча ще, звичайно, існуючі механізми запобігання агресії спрацьовують на практиці далеко не належним чином. І основною причиною тих чи інших проявів агресії в сфері міжнародних відносин є відсутність належної волі лідерів та політичних еліт, які ігнорують християнський заклик бути миротворцями.